एवंविधस्यात्मनोदर्शनार्थंयोगानुगुणानिसाधनांतराण्याह नेति चक्षुराद्यग्राह्यंएनंशुद्धचित्ताएवचित्तेनगृह्णंतीतिपूर्वार्धार्थः किंचयदायंहितःजगन्मित्रं मनीषीमनोनिग्रहशीलश्चभवतितथामनसाचपुत्रादीनांनाशेसत्यपिनतप्यतेतदैवचित्तशुद्धिर्जातेतिज्ञेयं एवंज्ञात्वायेप्रव्रजेयुःविक्षेपहेतून्गृहादींस्त्यजेयुस्तेसंन्यासिनःअमृताभवंतीति तंअमृतंयोगिनःपश्यंति ॥ २० ॥ संन्यासंकृत्वापिवंचकानांसंगतिर्नकर्तव्येत्याह गूहंतीति मर्त्याःकौलिकाःस्वशिक्षयास्वेषांगुरूणांशिक्षयास्वेनवृत्तेनवाबहिर्दृष्टीनांरमणीयेनचदंभरूपेणगह्वराणिपापानिमद्यमांसपरस्त्रीसेवनादीनिगूहंतिछादयंति यथासर्पाःखलाःपरमुद्वेजयंतोपिबिलादौनिलीयआत्मानंगूहंतितद्वत् तेषुबाह्यतोरमणीयेषुतेषांसमीपेविमूढाःजनाःमुह्यंति एतदेवाह यथाऽध्वानंमार्गमनतिक्रम्यशिष्टानांलोकदृष्टमाचारमत्यजतःभयायनरकायप्रापयितुंतान्मोहयंतेमद्यमांसाद्यशुचिव्रतोपदेशेनप्रतारयंति अतःसम्यक्परीक्षितैःसहैवसंगतिर्यल्लाभायकर्तव्या तंयोगिनःपश्यंति ॥ २१ ॥ एवंसर्वकर्मास्पर्शिनांयोगिनामपिदुःसंगत्यागमावश्यकतयोक्त्वाजीवन्मुक्तानांतेषामनुभवमनुवदति नाहमिति अहंसदाकालत्रयेपिअसत्कृतःअसतादेहेंद्रियादिनातादात्म्याध्यासेनतद्वत्कृतःसुखदुःखजरामरणादिधर्मवान्कृतःअसत्कृतःनस्यांनभवेयं देहादीनामसत्त्वादेवेत्यर्थः अतएवदेहवियोगरूपोमृत्युरपिना

नदर्शनेतिष्ठतिरूपमस्यपश्यंतिचैनंसुविशुद्धसत्वाः ॥ हितोमनीषीमनसानतप्यतेयेप्रव्रजेयुरमृतास्तेभवंति ॥ योगिनस्तं० ॥ २० ॥ गूहंतिसर्पाइवगह्वराणि स्वशिक्षयास्वेनवृत्तेनमर्त्याः ॥ तेषुप्रमुह्यंतिजनाविमूढायथाध्वानंमोहयंतेभयाय ॥ योगिनस्तं० ॥ २१ ॥ नाहंसदाऽसत्कृतःस्यांनमृत्युर्नचामृत्युरमृतंमेकुतः स्यात् ॥ सत्यानृतेसत्यसमानबंधेसतश्चयोनिरसतश्चैकएव ॥ योगिनस्तं० ॥ २२ ॥ नसाधुनानोतअसाधुनावाऽसमानमेतद्दृश्यतेमानुषेषु ॥ समानमेतदमृतस्यविद्यादेवंयुक्तोमधुतद्वैपरीप्सेत् ॥ योगिनस्तं० ॥ २३ ॥

स्तिनापिअमृत्युस्तद्विरोधीजन्मलाभः जन्ममरणप्रवाहरूपस्यमृत्युसंज्ञितस्यबंधस्याभावात् अमृतंमोक्षोपिममकुतः नकुतश्चिदित्यर्थः तत्रहेतुः सत्यंघटादिअनृतंरज्जूरगादितेउभेअपिसत्यसमानबंधेसत्यंअबाधितंसमानंसर्वदासर्वदेशेषुचैकरूपंब्रह्मतदेवबंधोनिग्रहस्थानंययोस्तेतथा सर्वंजगद्ब्रह्माधीनमित्यर्थः सतःकार्यस्य असतःकारणस्यचयोनिःउत्पत्तिप्रलयस्थानंअहंएकएवतंमांयोगिनःपश्यंति तथाचश्रुतिः ननिरोधोनचोत्पत्तिर्नबद्धोनचसाधकः नमुमुक्षुर्नवैमुक्तइत्येषापरमार्थतेति सृष्ट्यादिकंसर्वमय्येवकल्पितमित्याह ॥ २२ ॥ सनसाधुनाकर्मणाभूयान्नोएवासाधुनाकनीयानितिश्रुतिसिद्धंकर्मास्पर्शंब्रह्मविद्याफलमाह नसाधुनेति असाधनावापिससाधनावेत्यत्रब्रह्मणःअसंगत्वमुक्तंइहतुब्रह्मविदःपापास्पर्शउच्यते एतद्ब्रह्मचिद्रूपंब्रह्मसाधुनाकर्मणासमानंउत्कृष्टंनभवति उतअपिअसाधुनाकर्मणाऽसमानंअपकृष्टंचनभवति मानुषेषुदेहाभिमानिषुतुएतद्दृश्यतएवउच्चावचंकर्मफलंनतथाब्रह्मविदीत्यर्थः अत्रहेतुः समानमिति एतद्ब्रह्मचिद्रूपंब्रह्मअमृतस्यकैवल्यस्यसमानंयथाकैवल्येसर्ववादिसंमतःपुण्यपापयोरस्पर्शएवंब्रह्मविद्यपीत्यर्थः अतएवंपूर्वोक्तप्रकारेणयुक्तोयोगवान्तन्मधुब्रह्म बद्धितिपाठेपिसएवार्थः निरवधिकस्यबहुत्वस्यतत्रैवर्यवसानात् परीप्सेत्सर्वप्रकारेणप्राप्तुमिच्छेत् तमेवचयोगिनःपश्यंति ॥ २३ ॥

Digitized by Google